

“EUROPEAN SOCIAL SURVEY”

RANNSÓKNIR Á LÍFSGILDUM, VIÐHORFUM OG HEGÐUN EVRÓPUBÚA

Eva Heiða Önnudóttir

Doktorsnemi í stjórnmálafræði – Háskólinn í Mannheim

Aðili í rannsóknateymi fyrir ESS á Íslandi 2012

Um ESS

- Samstarfsverkefni yfir 30 Evrópuríkja
- Fjármagnað af Evrópusambandinu og aðildarríkjum
- Könnun framkvæmd 2.hvert ár
 - Fyrsta könnunin var gerð 2002
- Ísland var með 2004 (2.umferð) og er með núna í 6.umferð árið 2012
 - Rannsóknateymi; Stefán Hrafn Jónsson (verkefnisstjóri ESS á Íslandi og lektor), Guðbjörg Andrea Jónsdóttir (forstöðumaður Félagsvísindastofnunnar), Hulda Þórisdóttir (lektor), Ólafur Þ. Harðarson (prófessor) Felicia Huppert (prófessor), Dóra Guðmundsdóttir (doktorsnemi), Eva Heiða Önnudóttir (doktorsnemi) og Heiður Hrunn Jónsdóttir (verkefnisstjóri á Félagsvísindastofnun)

Um ESS

- Spurningalistinn samanstendur af um það bil 120 atriðum (spurningar) og skiptist í þrennt:
 - Kjarnaspurningalisti – er alltaf eins. Til dæmis er spurt um:
 - Fjölmíðlanotkun,
 - félagslegt traust og traust til stofnanna,
 - áhuga á stjórnámálum og þátttöku í þeim,
 - afstöðu til stjórnamála og lýðræðis,
 - félagsleg gildi,
 - afstaða til innflytjenda,
 - félagslega velferð,
 - lífsgildi og bakgrunnur svarenda,
 - o.fl.

Um ESS

- Auk kjarnaspurningalista eru tveir til þrír spurningalistar sem rótera á milli ára
- 2002: „Málefni innflytjenda og hvað það er að vera ríkisborgari“ og „Þátttaka og lýðræði“.
- 2004: „Heilsa og umönnun“, „Viðhorf til viðskipta og fjármála“ og „Fjölskylda, atvinna og velferð“. Ísland með (2005).
- 2006: „Æviskeið“ og „Persónuleg og félagsleg velferð“
- 2008: „Öldrun“ og „Viðhorf til velferðarríkisins“.
- 2010: „Traust til dómskerfisins“ og „Fjölskylda, atvinna og velferð“.
- 2012: „Persónuleg og félagsleg velferð“ og „Skilningur og væntingar til lýðræðis“. Ísland með.

ESS á Íslandi - 2012

- „Persónuleg og félagsleg velferð“ – meðal annars spurt:
 - Hvar svarandi staðsetur sjálfan sig í þjóðfélagstiganum (0=neðst, 10=efst).
 - „Að hve miklu leyti færðu aðstoð og stuðning frá fólkinu sem stendur þér næst þegar þú þarft á því að halda?“
 - „Og að hve miklu leyti veitir þú fólkinu sem stendur þér næst aðstoð og stuðning þegar það þarf á að halda?“
 - „Að hve miklu leyti finnst þér þú hafa tilfinningu fyrir því hvert líf þitt er að stefna?“
 - „Almennt séð finnst mér það sem ég geri í mínu lífi vera mikilvægt og einhvers virði.“
 - „Fyrir flesta á Íslandi er lífið að verða verra frekar en betra.“
 - „Mér finnst ég vera náin/n fólki í mínu nánasta umhverfi.“

ESS á Íslandi - 2012

- „Skilningur og væntingar til lýðræðis“ – meðal annars spurt:
 - Hversu mikilvægt er fyrir lýðræði að:
 - „...að ríkisstjórnarflokkum sé refsað í kosningum þegar þeir hafa staðið sig illa?
 - „...að stjórnmalaflokkar bjóði upp á skýra valkosti sem eru ólíkir á milli flokka.“
 - „...að ríkisstjórnin skýri ákvarðanir sínar fyrir kjósendum?“
 - „...að ríkisstjórnin verndi alla gegn fátækt?“
 - „...að standa vörð um réttindi minnihlutahópa?“
 - Hvor fullyrðinganna lýsir því sem þú telur vera best fyrir lýðræði:
 - A. „Öllum ætti að vera frjálst að tjá pólitískar skoðanir sínar opinberlega, jafnvel þótt þær séu öfgakenndar.“
 - B. „Koma ætti í veg fyrir að þeir sem hafa öfgakenndar pólitískar skoðanir geti tjáð sig um þær opinberlega.“

ESS – veganesti fyrir háskóla

- Nemendur séu læsir á einfaldar töflur og myndir.
- Nemendur fá þjálfun í að nota gögn sem eru þegar til og í opnum aðgangi. **ÓGRYNNI TIL AF GÖGNUM.**
- Nemendur velti fyrir sér orðalagi spurninga og hvað er í raun verið að spyrja um.
 - Af hverju mælist Ísland sem “hamingjusamasta þjóð í heimi”?

ESS - hamingjuspurningin, 2004

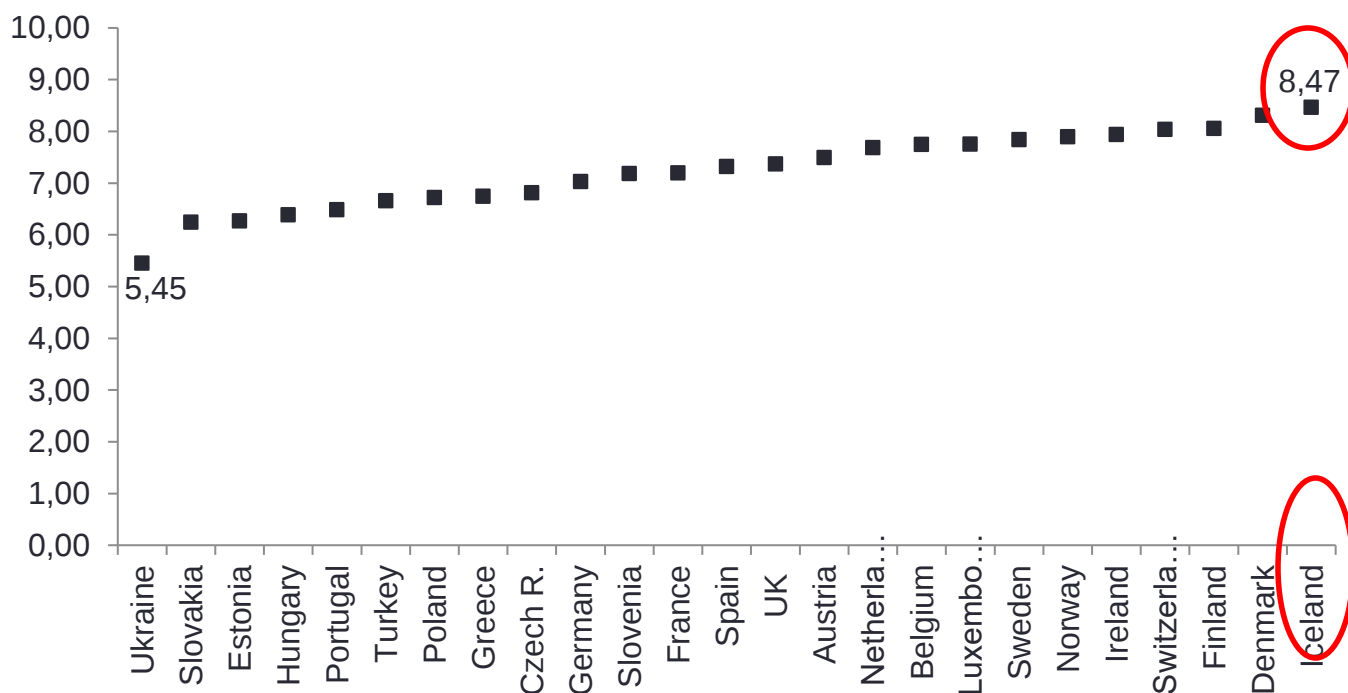
- Spurningin er orðuð svo: “Þegar á heildina er litið, hversu ánægð(ur) ert þú með lífið þessa dagana?”

0 1 2 3 5 6 7 8 9 10

Mjög óánægð(ur)
(Extremely unhappy)

Mjög ánægð(ur)
(Extremely happy)

Þýðir þetta
það sama?

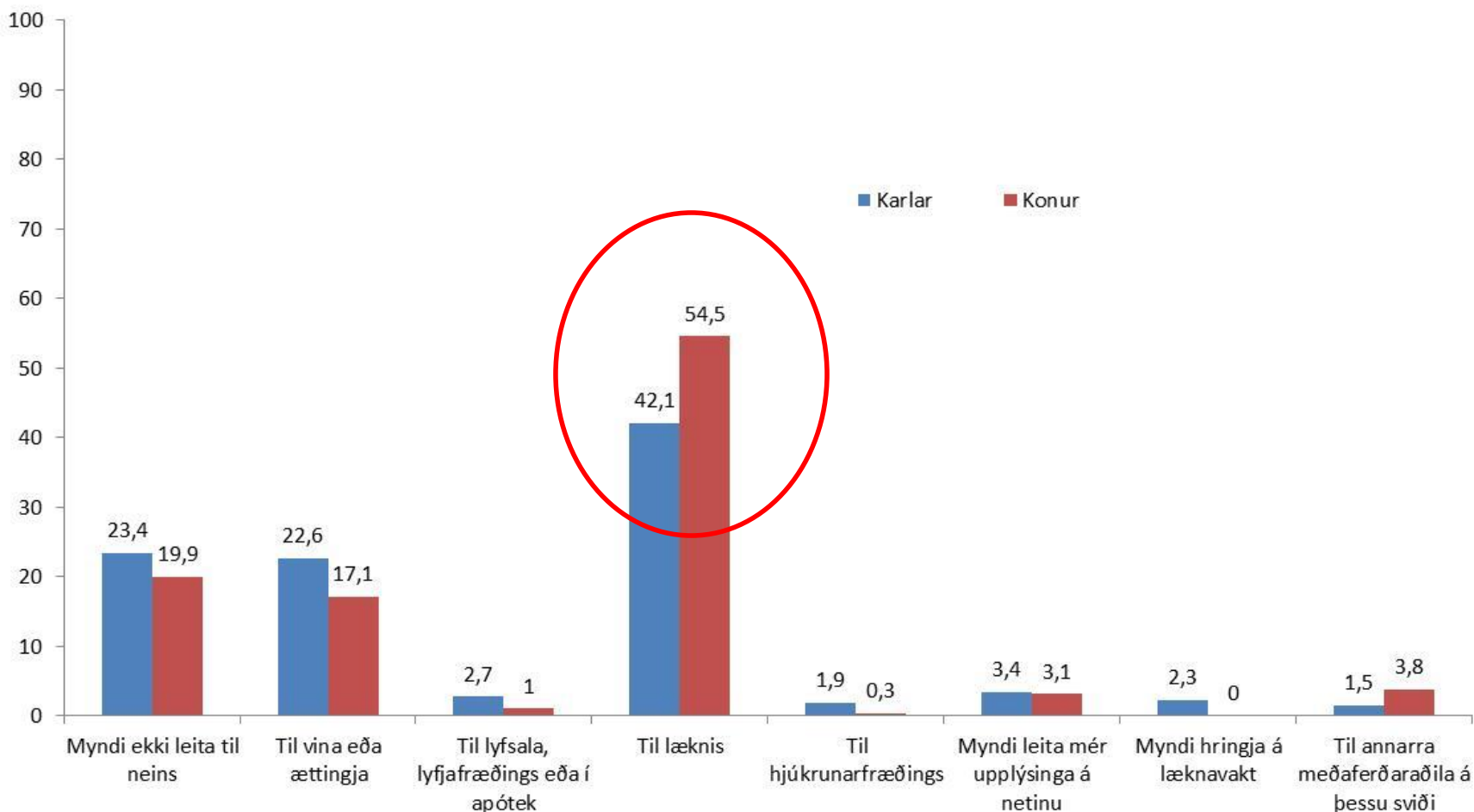

ESS á Íslandi 2004 (2005)

- „Heilsa og umönnun“ – Segjum nú að þú ættir í vandræðum með svefn. Hvert, ef eitthvert, myndir þú fyrst leita til að fá ráð eða meðhöndlun?

	Fjöldi	% allra	% gildra svara
Myndi ekki leita til neins	120	20,7	21,7
Til vina eða ættingja	109	18,8	19,7
Til lyfsala, lyfjafræðings eða í apótek	10	1,7	1,8
Til læknis	269	46,5	48,6
Til hjúkrunarfræðings	6	1	1,1
Myndi leita mér upplýsinga á netinu	18	3,1	3,3
Myndi hringja á læknavakt	6	1	1,1
Til annarra meðaferðaraðila á þessu sviði	15	2,6	2,7
Veit ekki	18	3,1	-
Svarar ekki	8	1,4	-
Samtals	579	100	100

Segjum nú að þú ættir í vandræðum með svefn. Hvert, ef eitthvert, myndir þú fyrst leita til að fá ráð eða meðhöndlun?
- greint eftir kyni

ESS – veganesti fyrir háskóla

- Það er samanburðurinn sem gildir.
- Vekja athygli á tengingu á milli kenninga / tilgátna og gagna; hverju geta gögn sem ESS svarað?
 - Geta til dæmis svarað því að það er munur á körlum og konum – en geta ekki svarað því af hverju þessi munur er →
 - En „kenning“ eða „tilgáta“ ætti að geta svarað því.

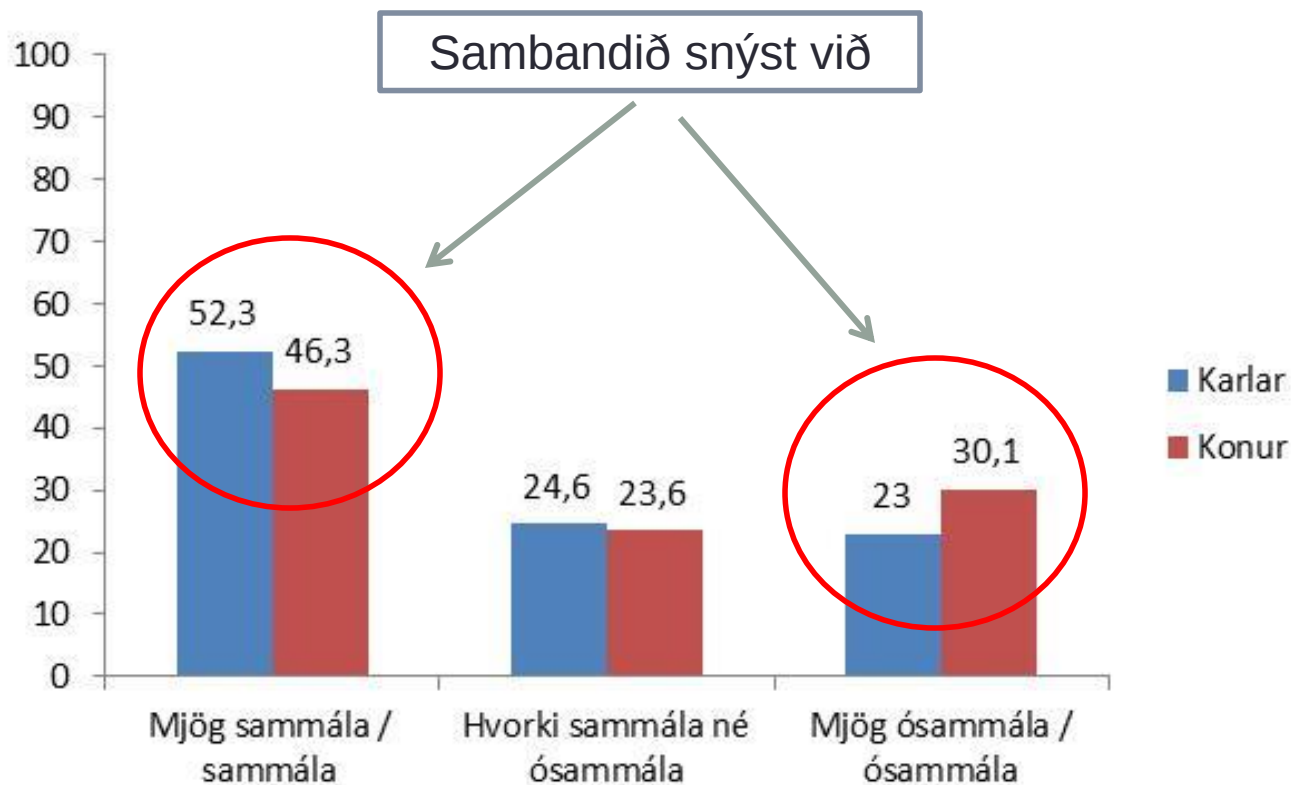
ESS á Íslandi 2004 (2005)

- „Viðhorf til viðskipta og fjármála“ – *Ef fólk vill græða peninga getur það ekki alltaf komið heiðarlega fram.*

	Fjöldi	% allra	% gilda
Mjög sammála	24	4,1	4,3
Sammála	151	26,1	27,3
Hvorki sammála né ósammála	71	12,3	12,8
Ósammála	202	34,9	36,5
Mjög ósammála	106	18,3	19,1
Veit ekki	16	2,8	-
Svarar ekki	9	1,6	-
Samtals	579	100	100

„Viðhorf til viðskipta og fjármála“ – Ef fólk vill græða peninga getur það ekki alltaf komið heiðarlega fram.

- greint eftir kyni

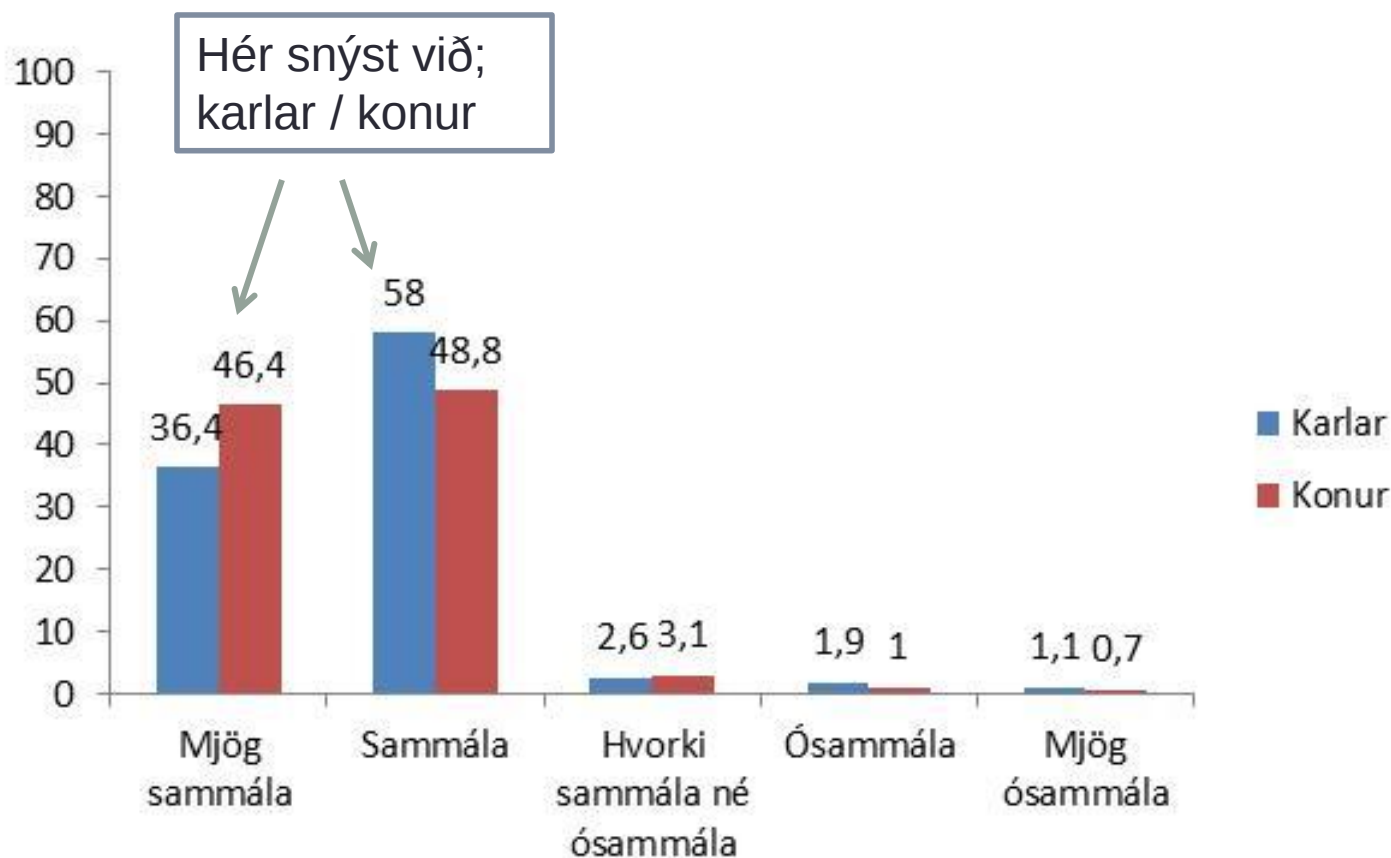

ESS á Íslandi 2004 (2005)

- „Fjölskylda, atvinna og velferð“ – *Karlar ættu að bera jafnmikla ábyrgð á heimili og börnum eins og konur*

	Fjöldi	% allra	% gildra svara
Mjög sammála	237	40,9	41,7
Sammála	303	52,3	53,3
Hvorki sammála né ósammála	16	2,8	2,8
Ósammála	8	1,4	1,4
Mjög ósammála	5	0,9	0,9
Veit ekki	1	0,2	-
Svarar ekki	9	1,6	-
Samtals	579	100	100

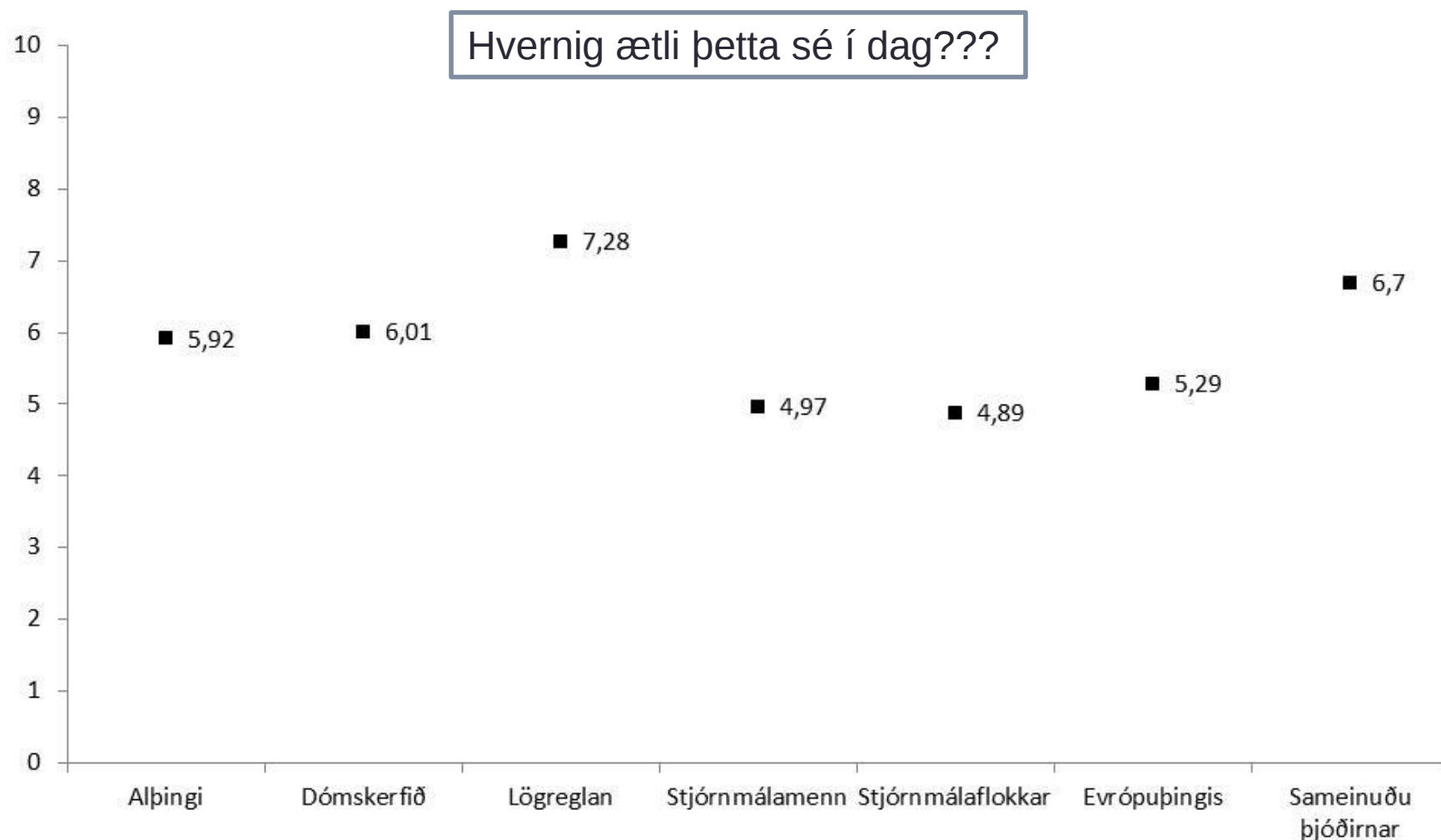
„Fjölskylda, atvinna og velferð“ – *Karlar ættu að bera jafnmikla ábyrgð á heimili og börnum eins og konur*
- greint eftir kyni

Kjarni – traust til stofnanna 2004 (2005)

- 0=treysti alls ekki, 10=treysti fullkomlega

Meðaltöl

Tölvutími

- europeansocialsurvey.org
 - Data and documentation
 - Online analysis
- Hvenær á að vigta gögnin?
 - Vigt fyrir úrtaksramma – *design weight* – á “alltaf” að nota
 - - EN, breytir engu þegar verið er að skoða Ísland 2004
 - Vigt fyrir íbúafjölda – *population weight* – notuð þegar gögn skoðuð án aðgreininga á milli landa.

Verkefni 1

- Vinnið með spurninguna “Gays and lesbians free to live life as they wish.” (Samkynhneigðir ættu að geta hagað lífi sínu eins og þeir sjálfir kjósa). (Politics).

1	2	3	4	5
Mjög sammála	Sammála	Hvorki sammála né ósammála	Ósammála	Mjög sammála

- Setjið á “design” og “population weight”.
- Hvert er hlutfallið í heildina sem eru mjög sammála? (add to row)
- Hvert er hlutfallið í heildina sem eru mjög sammála eða sammála?
- Takið af “population weight”
- Hversu hátt hlutfall svarenda á Íslandi eru mjög sammála eða sammála? (velja fyrst Ísland sem “subsample”)
- Hversu hátt hlutfall kvenna á móti körlum á Íslandi er mjög sammála? (add to column)
- En eingöngu sammála?
- Er munur á kynjunum til spurningarinnar?

Verkefni 2

- Vinnið með spurninguna “How religious are you.” (Hversu trúður/trúuð myndirðu segja að þú sért). (Subjective well-being, social exclusion, religion, national and ethnic identity)

0 1 2 3 5 6 7 8 9 10
Alls ekki trúður/trúuð Mjög trúuð/trúður

- Setjið “population weight” aftur á.
- Hvert er meðaltal allra svarenda í ESS 2004 á trúarhita? (add as measure – ekkert “subsample”).
- Hver er heildarfjöldi svarenda? (description)
- Takið “population weight” af.
- Hvert er meðaltal trúarhita svarenda á Íslandi? (add subsample)
- Hver er fjöldi svarenda á Íslandi? (description)
- Greinið trúarhita eftir því hvaða flokk svarendur kusu? Kjósendur hvaða flokks eru trúðastir? En næst-trúðastir? En minnst trúðir?

Verkefni 3

- Vinnið með aldur og spurninguna “Women should be prepared to cut down on paid work for sake of family” (Konur ættu að vera reiðubúnar að minnka við sig launaða vinnu í þágu fjölskyldu sinnar) **eingöngu á Íslandi**. (Family, work and well-being).
- Flokkið aldur í: 15 til 25 ára, 26 til 40 ára, 41 til 60 ára og eldri en 61 árs. (compute)
- Búið til tíðnitöflu fyrir spurninguna “Women should be prepared to...”
- Greinið afstöðu til spurningarinnar eftir aldursflokkum.
- Hvaða aldurshópur er íhaldssamastur (ef þið skoðið bæði “strongly agree” og “agree”).

Verkefni 3

- Bætið nú við kyni sem greiningabreytu
- Hvort eru karlar eða konur íhaldssamari þegar spurt er um hvort konur ættu að vera reiðubúnar að minnka við sig launaða vinnu í þágu fjölskyldunnar?

Verkefni 1 - svör

- Samkynhneigðir ættu að geta hagað lífi sínu eins og þeir sjálfir kjósa.
- Hversu hátt hlutfall svarenda á Íslandi eru mjög sammála eða sammála?
- $46,2\% + 41,9\% = 88,1\%$

Gays and lesbians free to live life as they wish	Code	Frequency	% of all	% of valid
Agree strongly	1	260.0	44.9	46.2
Agree	2	236.0	40.8	41.9
Neither agree nor disagree	3	43.0	7.4	7.6
Disagree	4	13.0	2.2	2.3
Disagree strongly	5	11.0	1.9	2.0
Don't know	8	8.0	1.4	-
No answer	9	8.0	1.4	-
Total		579.0	100.0	100.0

Filter: (Country = "Iceland")

Weight: Design weight

Verkefni 1 - svör

- Samkynhneigðir ættu að geta hagað lífi sínu eins og þeir sjálfir kjósa.
- Hvert er hlutfallið í heildina sem eru mjög sammála?
- 26,3%
- Hvert er hlutfallið í heildina sem eru mjög sammála eða sammála?
- 26,3% + 36,8%=63,1%

Gays and lesbians free to live life as they wish	Code	Frequency	% of all	% of valid
Agree strongly	1	10,614.0	24.8	26.3
Agree	2	14,859.5	34.7	36.8
Neither agree nor disagree	3	6,047.3	14.1	15.0
Disagree	4	4,956.5	11.6	12.3
Disagree strongly	5	3,928.1	9.2	9.7
Refusal	7	67.1	0.2	-
Don't know	8	2,332.4	5.4	-
No answer	9	27.4	0.1	-
Total		42,832.3	100.0	100.0

Weight: Design weight , Population size weight (must be combined with dweight)

Verkefni 1 - svör

- Samkynhneigðir ættu að geta hagað lífi sínu eins og þeir sjálfir kjósa.
- Hversu hátt hlutfall kvenna á móti körlum á Íslandi er mjög sammála?
- 53,6% kvenna á móti 38,2% karla
- En eingöngu sammála?
- 36,6% kvenna á móti 47,3 karla.

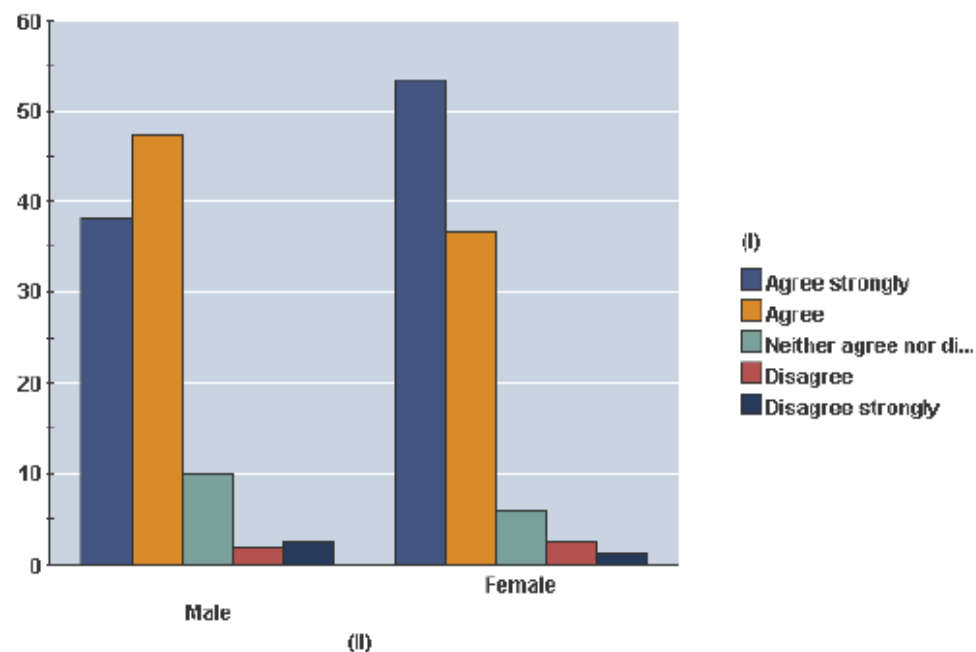
Gender	Male	Female	Total
Gays and lesbians free to live life as they wish			
Agree strongly	38.2	53.6	46.3
Agree	47.3	36.6	41.7
Neither agree nor disagree	9.9	5.8	7.7
Disagree	1.9	2.7	2.3
Disagree strongly	2.7	1.4	2.0
Total	100.0	100.0	100.0
N=	262.0	295.0	557.0

Filter: (Country = "Iceland";)

Weight: Design weight

Verkefni 1 - svör

- Samkynhneigðir ættu að geta hagað lífi sínu eins og þeir sjálfir kjósa.
- Er munur á kynjunum til spurningarinnar?

Verkefni 2 – svör

- Hversu trúður/trúuð myndirðu segja að þú sért.
- Hvert er meðaltal allra svarenda í ESS 2004 á trúarhita?
- → 4,97
- Hver er heildarfjöldi svarenda?
- → 47.157 – sjáið það í „description“

How religious are you	
Median	5.16
Mean	4.97
Min	0.00
Max	10.00
S.d.	2.95
Sum	211,157.29
N	42,470.34
CI 95% min	4.94
CI 95% max	5.00
CI 99% min	4.93
CI 99% max	5.01
Box whisker low	0.00
First quartile	2.71
Third quartile	7.25
Box whisker high	10.00

Weight: Design weight , Population size weight

Verkefni 2 – svör

- Hversu trúður/trúuð myndirðu segja að þú sért.
- Hvert er meðaltal trúarhita svarenda á Íslandi?
 - → 6,06
- Hver er fjöldi svarenda á Íslandi?
 - → 566

How religious are you	
Median	6.63
Mean	6.06
Min	0.00
Max	10.00
S.d.	2.64
Sum	3,428.00
N	566.00
CI 95% min	5.84
CI 95% max	6.27
CI 99% min	5.77
CI 99% max	6.34
Box whisker low	2.00
First quartile	4.66
Third quartile	8.01
Box whisker high	10.00

Filter: (Country = "Iceland")

Weight: Design weight

Verkefni 2 – svör

- Hversu trúaður/trúuð myndirðu segja að þú sért.
- Greinið trúarhita eftir því hvaða flokk svarendur kusu? Kjósendur hvaða flokks eru trúaðastir? En næst-trúaðastir? En minnst trúaðir

Party voted for in last national election, Iceland	Progressive Party	Liberal Party	Social Democratic Alliance	Independence Party	The Left Green Movement	Blank vote	Other parties	Total
Median	7.14	4.88	6.64	7.06	6.30	5.25	0.50	6.63
Average	6.71	4.52	6.17	6.49	5.65	4.92	1.00	6.21
Minimum	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Maximum	10.00	10.00	10.00	10.00	10.00	10.00	2.00	10.00
Standard deviation	2.31	3.03	2.62		3.02	3.43	1.41	2.62
Sum	617.00		790.00	843.00	260.00	64.00	2.00	2,707.00
Count	92.00		128.00	126.00	46.00	13.00	2.00	436.00

Filter: (Country = "Iceland")

Weight: Design weight

Verkefni 3 - svör

- Konur ættu að vera reiðubúnar að minnka við sig launaða vinnu í þágu fjölskyldu sinnar
- Búið til tíðnitöflu fyrir spurninguna “Women should be prepared to...”

Woman should be prepared to cut down on paid work for sake of family	Code	Frequency	% of all	% of valid
Agree strongly	1	16.0	2.8	2.9
Agree	2	137.0	23.7	24.5
Neither agree nor disagree	3	169.0	29.2	30.2
Disagree	4	180.0	31.1	32.1
Disagree strongly	5	58.0	10.0	10.4
Don't know	8	10.0	1.7	-
No answer	9	9.0	1.6	-
Total		579.0	100.0	100.0

Filter: (Country = "Iceland")

Weight: Design weight

Verkefni 3 - svör

- Konur ættu að vera reiðubúnar að minnka við sig launaða vinnu í þágu fjölskyldu sinnar
- Greinið afstöðu til spurningarinnar eftir aldursflokkum.
- Hvaða aldurshópur er íhaldssamastur (ef þið skoðið bæði “strongly agree” og “agree”).
- → 61 árs og eldri; 3,7% + 39,3% = 43,0%

Aldur fjórir flokkar	15-25 ára	26 til 40 ára	41 til 60 ára	61 árs og eldri	Total
Woman should be prepared to cut down on paid work for sake of family					
Agree strongly	1.1	1.3	3.9	3.7	2.7
Agree	17.0	20.4	22.7	39.3	24.3
Neither agree nor disagree	29.8	38.8	27.1	24.3	30.2
Disagree	36.2	27.0	36.5	29.0	32.4
Disagree strongly	16.0	12.5	9.9	3.7	10.4
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
N=	94.0	152.0	203.0	107.0	556.0

Filter: (Country = "Iceland")

Weight: Design weight

Verkefni 3 - svör

- Hvort eru karlar eða konur íhaldssamari þegar spurt er um hvort konur ættu að vera reiðubúnar að minnka við sig launaða vinnu í þágu fjölskyldunnar?

Aldur fjórir flokkar	15-25 ára		26 til 40 ára		41 til 60 ára		61 árs og eldri		
Gender	Male	Female	Male	Female	Male	Female	Male	Female	Total
Woman should be prepared to cut down on paid work for sake of family									
Agree strongly	0.0	2.0	1.4	1.3	3.1	4.8	4.2	3.4	2.7
Agree	14.0	19.6	20.5	20.8	17.5	27.9	35.4	42.4	24.5
Neither agree nor disagree	32.6	27.5	43.8	33.8	30.9	23.1	33.3	16.9	30.1
Disagree	39.5	33.3	24.7	28.6	36.1	36.5	22.9	33.9	32.2
Disagree strongly	14.0	17.6	9.6	15.6	12.4	7.7	4.2	3.4	10.5
Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
N=	43.0	51.0	73.0	77.0	97.0	104.0	48.0	59.0	552.0

Filter: (Country = "Iceland")

- Takk fyrir mig!